

„Wolne Podręczniki” – innowacja **teraz**

Jarosław Lipszyc

„Wolne Podręczniki” (<http://wolnepodreczniki.pl>) narodziły się niecałe dwa lata temu, jako projekt Fundacji „Nowoczesna Polska”. Koncepcja „Wolnych Podręczników” opiera się na metodach ruchu „Otwartych Materiałów Edukacyjnych”. Założeniem projektu jest, by „Wolne Podręczniki” były pisane przez nauczycieli na zasadach wolontariatu. Już teraz każdy może się włączyć w ich tworzenie.

„Wolne Podręczniki” powstają w zgodzie z ideałami ruchu wolnej kultury, czyli z przekonaniem, że nasze wspólne dziedzictwo – ludzka wiedza – powinno być dostępne i otwarte dla wszystkich, bowiem tylko to gwarantuje jej rozwój i przydatność dla ogółu. Dlatego „Wolne Podręczniki” są dystrybuowane na zasadzie tzw. wolnych licencji (konkretnie – licencja *Creative Commons BY-SA* lub licencja GFDL). W praktyce oznacza to, że każdy, kto chce użyć stworzonych w ramach projektu materiałów lub dostosować je do własnych potrzeb, może to zrobić bezpłatnie i bez konieczności uzyskiwania specjalnej zgody, jeśli tylko będzie przestrzegał warunków licencji.

„Wolne Podręczniki” będą dystrybuowane za darmo w formie elektronicznej (jako PDF) do samodzielnego wydruku. Celem uczestników projektu jest nie tylko obniżenie kosztów dostępu do materiałów edukacyjnych, ale przede wszystkim umożliwienie nauczycielom wpływania na ich ostateczny kształt,

tak by mogli korzystać z materiałów odpowiadających realnym potrzebom ich wychowanków. To nauczyciele najlepiej wiedzą, jak powinny być zbudowane podręczniki, by zachwycić i przyciągnąć uczniów. W tradycyjnym procesie przygotowywania i publikacji podręcznika nauczyciel ma bardzo niewielkie możliwości poprawienia błędów, wprowadzenia udoskonaleń czy samodzielnego przygotowania wersji dostosowanej do jego specyficznych potrzeb. W projekcie „Wolne Podręczniki” każdy nauczyciel może zasugerować i wprowadzić poprawki.

Projekt „Wolne Podręczniki” tworzony jest przez społeczność pracującą wspólnie na witrynie wiki. Witryna ta umożliwia wspólne pisanie, komentowanie i poprawianie kolejnych modułów podręcznika. Decyzje podejmowane są na zasadzie konsensusu. Ponieważ koordynacja i kontrola jakości są traktowane priorytetowo, Fundacja organizuje częste spotkania wolontariuszy pracujących nad podręcznikami i zabiega o pomoc merytoryczną ze strony fachowców.

Spółeczny proces tworzenia sprawdził się na świecie. W identyczny sposób tworzone jest oprogramowanie, takie jak przeglądarka Mozilla Firefox, pakiet biurowy OpenOffice czy odtwarzacz multimedialny VLC. Podobny do naszego południowoafrykański projekt *Free High School Science Textbooks*, który prace nad wolnymi podręcznikami rozpoczął w 2001 roku,

z sukcesem ukończył już pierwszą serię podręczników i wprowadził ją do szkół.

Do tej pory z sukcesem udało się uruchomić sekcję matematyczną (objętą patronatem merytorycznym przez Stowarzyszenie Nauczycieli Matematyki), którą opiekuje się dr Tomasz Gliszczyński, a która ukończy pierwszy podręcznik jeszcze w tym roku, oraz zrealizować projekt biblioteki internetowej „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Obecnie uruchamiane są kolejne sekcje, a Fundacja poszukuje osób gotowych do pełnienia roli koordynatorów konkretnych grup przedmiotowych.

„Wolne Podręczniki” będą spełniać wszystkie wymogi Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczące dopuszczania do użytku podręczników szkolnych. Każdy wolny podręcznik będzie musiał przejść rygorystyczną procedurę recenzowania i akceptacji.

Projekt został objęty honorowym patronatem Wiceprezesa Rady Ministrów i Ministra Gospodarki Waldemara Pawlaka.

Fundacja „Nowoczesna Polska” to nieochodowa instytucja mająca status organizacji pożytku publicznego. Projekt „Wolne Podręczniki” finansowany jest z grantów przyznanych przez CEE Trust, Open Society Institute oraz setek indywidualnych dotacji zwykłych ludzi, uczestniczy także w ogólnosiwiatowej sieci „Otwartych Projektów Edukacyjnych” (tzw. OER), skupiającej wiodące instytucje edukacyjne z całego świata.

Jeśli chcesz nam pomóc w tworzeniu podręcznika, wejdź na stronę <http://wiki.wolnepodreczniki.pl>, zarejestruj się na wiki i sprawdź, czy podręcznik, który chciałbyś współtworzyć, już powstaje. Jeśli nie, możesz samodzielnie założyć stronę podręcznika i rozpocząć jego planowanie. Pracownicy Fundacji służą pomocą techniczną i merytoryczną.

**Autor jest poetą,
dziennikarzem i publicystą,
działaczem na rzecz wolnej kultury,
prezesem Fundacji
„Nowoczesna Polska”, koordynatorem
projektu „Wolne Podręczniki”**

<http://czytamysluchajac.pl>

„Czytamy Słuchając” to profesjonalne nagrania tekstów literackich ze zbiorów szkolnej biblioteki internetowej Wolne Lektury dostępne na wolnej licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa Na Tych Samych Warunkach 3.0.PL w formatach .MP3, .OGG oraz w systemie DAISY.

Utwory opublikowane na tej stronie wolno kopiować, rozpowszechniać, odtwarzać i wykonywać; a także tworzyć utwory zależne na następujących warunkach:

1. Uznanie autorstwa. Utwór należy oznaczyć w sposób określony przez Twórcę lub Licencjodawcę.
2. Na tych samych warunkach: Jeśli zmienia się lub przekształca niniejszy utwór, lub tworzy inny na jego podstawie, można rozpowszechniać powstały w ten sposób nowy utwór tylko na podstawie takiej samej licencji. W celu ponownego użycia utworu lub rozpowszechniania go należy wyjaśnić innym warunki licencji, na której udostępni się utwór.

Nagrania tekstów literackich realizowane są przede wszystkim przez znanych aktorów i reżyserów młodego pokolenia związanych z Stowarzyszeniem Twórców Sztuk Wszelkich im. S. I. Witkiewicza (m.in. Roma Gąsiorowska, Leszek Żurek, Paweł Paprocki, Gosia Kozera).

W ramach projektu „Czytamy Słuchając” od września 2008 roku powstało około 150 audiobooków tekstów literackich, które wzbogaciły szkolną bibliotekę internetową Wolne Lektury. W 2009 roku nadal będą powstawały nagrania utworów z kanonu dostępnego w domenie publicznej i na stronie internetowej WolneLektury.pl.

Projekt „Czytamy Słuchając” realizowany przez Fundację Nowoczesna Polska jest całkowicie niekomercyjny i realizowany pro publico bono.